МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва
Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **МЕЛЬНИК Л.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ТА ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В КСП «РОДНИКІВКА» УМАНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав – студент 2 курсу, групи 21 м-з-о
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Ярошинський Микола Михайлович

Науковий керівник – к.е.н., доцент
Крочак Оксана Іванівна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу магістра:
«Облік і контроль витрат та виходу продукції тваринництва в КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області» студента факультету економіки і підприємництва Уманського національного університету садівництва

Ярошинського Миколи Михайловича

Галузь тваринництва є однією з провідних галузей сільськогосподарського виробництва. Вона забезпечує нашу державу значною частиною продуктів харчування. Облік витрат на виробництво продукції тваринництва повинен забезпечувати оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції, трудових, матеріальних та інших витрат на виробництво продукції. Тому кваліфікаційна робота написана на актуальну тему і має практичне значення.

Робота базується на даних КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області, нормативно - правових актах, матеріалах наукових видань, посібників та статей з даної проблеми. Структурно робота складається з трьох розділів. Основний обсяг роботи становить 52 сторінки. Робота містить 11 рисунків, 10 таблиць, а також 3 додатки. Кількість використаних джерел становить 50 найменувань.

Перший розділ – теоретичний. У ньому висвітлено теоретико – методичні питання обліку і контролю витрат і виходу продукції тваринництва у підприємстві.

Другий розділ – практичний. У ньому проаналізовано організаційно-економічний стан підприємства, а також охарактеризовано формування його облікової політики щодо обліку витрат і виходу продукції тваринництва.

Третій розділ – практичний і містить пропозиції щодо удосконалення обліку і контролю витрат і виходу продукції тваринництва.

Резюме: Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних і практичних проблем обліку і контролю і контролю витрат і виходу продукції тваринництва в КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області. В роботі також обґрунтовано шляхи їх вдосконалення.

Ключові слова: тваринництво, контроль, облік, витрати, виробництво.

Summary: The qualification work is dedicated to the study of theoretical, methodical and practical problems of accounting and control and control of costs and output of animal husbandry products of KSP "Rodnikivka" of the Uman district of the Cherkasy region. The work also substantiates the ways of their improvement.

Key words: animal husbandry, control, accounting, costs, production.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ТА ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно – економічна характеристика підприємства та аналіз витрат і виходу продукції тваринництва

2.3. Облікова політика підприємства щодо обліку витрат і виходу продукції тваринництва

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ТА ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Тваринництво - важлива галузь не лише сільськогосподарського виробництва, але і всього народного господарства. Вона забезпечує виробництво майже половини загальної валової сільськогосподарської продукції. Галузі тваринництва має значний вплив на економіку сільськогосподарських підприємств, та на рівень забезпеченості населення необхідними продуктами харчування.

Головною метою виробничої діяльності кожного підприємства є випуск готової продукції, яку можна реалізувати, а також одержання максимально можливого прибутку. Для цього підприємства мають забезпечити конкурентоспроможність виробленої продукції, застосовувати новітні технології виробництва та створити сприятливі умови для якісної праці робітників. У процесі виробництва продукції витрати на виробництво формують її виробничу собівартість [3].

Тлучкевич Н.П. вважає, що показник собівартості дозволяє більш глибоко аналізувати економічний стан підприємства, що у свою чергу виявляє резерви можливого підвищення ефективності виробництва. Відомо, що при однакових умовах господарської діяльності підприємство більше може одержати прибутку на одиницю продукції, чим нижча буде її собівартість, і навпаки. Автор також відмічає, що із зниженням собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції. Такі зміни дозволяють зміцнити позиції підприємства на товарному ринку [47].

Відповідний рівень і структуру витрат у галузі тваринництва зумовлюють певні технологічні процеси. Алексєєва А. В. та Васильєва В. Г виділяють чинники формування витрат у на виробництві продукції тваринництва (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Чинники формування витрат у галузі тваринництва [1]

Різні вчені виділяють і інші чинники формування витрат тваринництва. Зокрема А.В Мовчанюк узагальнила їх так: «найбільш вагомими зовнішніми чинниками вважаються кон'юнктура споживчого ринку; ціни тарифи на послуги; інфляційні процеси у країні; механізм державного регулювання господарської діяльності. До внутрішніх відносять обсяг та склад товарної продукції; швидкість обертання активів; умови матеріального постачання; стану та ефективності використання основних засобів; стану та ефективності використання трудових ресурсів; структури капіталу тощо» [25].

Облікова функція системи менеджменту підприємства, на думку Л.В Гуцаленко та С.Ю. Безух, тісно пов'язана з реалізацією контрольних процедур. На цьому вони наголошують: «у сучасних умовах господарювання особливу роль відіграє контрольна функція обліку витрат, дієвість якої забезпечується через функціональні особливості елементів методу бухгалтерського обліку» [8]. Ми підтримуємо таку думку, оскільки саме реальні, а не формальні контрольні

дії у тваринництві забезпечать керівників структурних підрозділів підприємства необхідною та якісною інформацією для обґрунтування і оптимізації відповідних тактичних та стратегічних рішень.

Облік витрат виробництва у тваринництві слід побудувати так, щоби щомісячно мати змогу узагальнювати витрати у розрізі окремих видів робіт за виробництвом продукції тваринництва, вважає Зінченко А.В., а по завершенні виробничого поцесу обчислювати фактичну собівартість продукції. На думку автора, така структура обліку допомагає здійснювати контроль за відповідністю витрат якості одержаної продукції.

Ми підтримуємо думку, що вміло організований облік витрат на виробництво продукції тваринництва та калькулювання її собівартості повинен забезпечити оперативне, достовірне та повне надходження інформації про кількість та вартість виробленої продукції, матеріальних, трудових та грошових витрат на виробництво продукції по окремих структурних підрозділах та господарству в цілому [11].

Для забезпечення правильного ведення обліку витрат і виходу продукції тваринництва велика увага приділяється класифікації витрат виробництва, оскільки вона дозволяє виділити ту частину витрат, на яку зможе вплинути керівник підрозділу чи підприємства.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [32] регламентує відповідну ділянку обліку і контролю, зокрема процес формування витрат на виробництво і вихід готової продукції. Дане положення визначає склад витрат, які формуються суб’єктом господарювання, в межах виробництва продукції, елементи витрат, які можуть бути відображено у складі вартості виробленої продукції, визначено перелік витрат які не мають бути відображені в складі вартості виробленої продукції. Тут також звернено увагу на загальновиробничі витрати, зокрема на порядок їх розподілу та відображення у складі вартості виробленої продукції.

Перелік нормативних джерел для регулювання обліку і контролю витрат на виробництво і вихід продукції наведено на рис. 1.2

Рис. 1.2. Нормативні джерела для регулювання обліку і контролю витрат на виробництво і вихід готової продукції

З рис. 1.2 видно, що бухгалтерський облік будь-якого суб'єкта господарювання підпорядковується вимогам різних нормативно – правових актів, тобто всі облікові операції підприємств повинні відображатись відповідно до правил, які викладені у відповідному нормативних документах.

Потрібно відмітити, що на вимогу політики сталого розвитку економіки, яка націлена на підприємства нашої країни та ефективне використання наявних ресурсів, неможливе без зміни виокремлення об'єкта та предмета бухгалтерського обліку в управлінні галуззю тваринництва (рис. 1.3).

Рис. 1. 3. Предмет та об'єкти бухгалтерського обліку в галузі тваринництва [22]

Отже, необхідне нове трактування предмета бухгалтерського обліку управління галуззю тваринництва та об'єктами обліку, що ґрунтується на постулаті інституціональної теорії бухгалтерського обліку, яка дає нове уявлення, що є і буде важливим з погляду запиту інформації в нових економічних умовах господарювання.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно – економічна характеристика підприємства та аналіз витрат і виходу продукції тваринництва

Колективне сільськогосподарське підприємство «Родниківка» розташоване у селі Родниківка на території Паланської громади Уманського району Черкаської області. КСП «Родниківка» створене в листопаді 2014 року на базі ДП «Родниківка». З початку створення і до березня 2010 року підприємство мало назву ДП НДГ «Родниківка» і було дослідним господарством Уманського державного аграрного університету. З березня 2010 року до листопада 2014 року підприємство називалось ДП «Родниківка».

Зареєстроване підприємство за адресою с. Родниківка, вул. Гагаріна 1 Б Уманський район Черкаська область. Географічно воно знаходиться у південно-східній частині Черкаської області за 200 км від обласного центру м. Черкаси та 5 км від районного - м. Умань.

Підприємство багатогалузеве. У ньому є галузі рослинництва та тваринництва, є промислова переробка сільськогосподарської продукції: млин, крупорушка, сепараторний пункт. Також у підприємстві зберігають на складах вироблену і перероблену продукцію з метою подальшої її реалізації.

КСП «Родниківка» забезпечене всіма видами ресурсів. Тобто є земля в обробітку, трудові ресурси, основні та оборотні активи. Звичайно, одним з основних видів ресурсів підприємства є земля. Вона у підприємстві використовується, в основному, для вирощування сільськогосподарський культур. Земельні ресурси підприємства складаються з сільськогосподарських та інші видів угідь. У таблиці 2.1 показана динаміка сільськогосподарських угідь КСП «Родниківка».

Таблиця 2.1

Склад сільськогосподарських угідь КСП Родниківка» Уманського району Черкаської області, га

Види угідь	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Площа сільськогосподарських угідь	1962	1962	1962	1962	1962	100,0
в т. ч. рілля	1937	1937	1937	1937	1937	100,0
Інші види угідь	25	25	25	25	25	100,0

З даних таблиці 2.1 можна відмітити, що за період 2018 - 2022 років площа сільськогосподарських угідь КСП «Родниківка» становила 1962 га і не змінювалась впродовж усіх років. Основну частину даного виду угідь займає рілля, площа якої також була стабільною - 1937 га, або 98,7 % від загальній площі сільськогосподарських угідь. Інші види угідь розміщені на 25 га.

Земля є пріоритетним ресурсом життєдіяльності, як суспільства в цілому так і окремої людини. Тому питання її ефективного використання завжди актуальними [16].

Забезпеченість підприємств земельними ресурсами, звичайно, важливий фактор, але біль важливіше, як ця землі використовується. Тобто важливо дослідити показники ефективності використання землі. Економічна ефективність земельних угідь у сільськогосподарських підприємствах характеризується системою натуральних та вартісних показників:

- урожайність сільськогосподарських культур;
- виробництво продукції сільськогосподарського виробництва у розрахунку на 100 га земельних угідь.
- вартість валової продукції у розрахунку на 100 га ріллі чи сільськогосподарських угідь;
- валовий і чистий дохід та прибуток у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь [16] (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Ефективність використання сільськогосподарських угідь в КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Урожайність, ц/га						
- зернові культури	67,5	61,5	37,1	70,3	49,9	73,9
- соняшник	27,0	25,2	21,7	31,5	29,6	109,6
- соя	5,3	15,9	5,5	9,8	8,3	156,6
- ріпак	28,9	25,1	10,5	30,7	36,2	125,3
Вироблено на 100 га ріллі, ц						
- зернові культури	2946,0	2698,5	1584,8	3117,8	2958,2	100,4
- соняшник	334,3	389,7	324,3	429,6	453,5	135,7
- соя	151,5	213,3	60,4	186,7	188,5	124,4
- ріпак	116,6	38,8	43,5	117,2	123,3	105,7
- жива маса свиней	-	5,3	3,2	2,2	1,5	Х
Вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь, ц						
- молоко	192,0	188,4	186,8	212,0	246,8	128,5
- жива маса ВРХ	-	15,5	11,8	14,2	8,0	х

З даних таблиці 2.2 видно, що у КСП «Родниківка» у звітному році урожайність сільськогосподарських культур, за винятком зернових, збільшилась порівняно з 2018 роком. Так урожайність соняшника за цей період, зросла на 9,6 % і становила у звітному році 29,6 ц/га. Урожайність сої також збільшилась з 5,3 ц/га до 8,3 ц/га, або на 56,6 %. У 2018 році урожайність сої була найнижчою порівняно з іншими роками, а найвищою вона була у 2019 році – 15,9 ц/га. Урожайність ріпаку у 2022 році збільшилась на 25,3 % і була найвищою за досліджуваний період – 36,2 ц/га. У 2022 році зернові культури мали низьку урожайність - 49,9 ц/га, тоді як у 2018 роком – 67,5 ц/га. Зменшення становить 26,1 %.

Ще одним показником ефективності використання земельних ресурсів є виробництво продукції на 100 га ріллі. По зернових культурах цей показник збільшився у 2022 році на 0,4 % порівняно з 2018 роком. Це найменший показник, по інших культурах він був значно більшим. Так по соняшнику збільшення становить 32,7 %, по сої – 24,4 %, а по ріпаку – 5,7 %. У підприємстві є галузь свинарства і виробництво продукції даної галузі на 100 га ріллі становило у 2022 році лише 1,5 ц тоді як у 2021 році 2,2 ц, а у 2019 році – 5,3 ц.

Виробництво продукції на 100 га сільськогосподарських угідь також вказує на ефективність використання цих угідь. У КСП «Родниківка» у 2022 році було вироблено 246,8 ц молока, що на 28,5 % більше ніж у 2018 році. У підприємстві у 2022 році було одержано 8,0 ц приросту живої маси великої рогатої худоби тоді як у попередньому було 14,2 ц. У звітному році дещо скоротилось поголів’я ВРХ на відгодівлі тому і зменшилось виробництво цього виду продукції тваринництва.

Динаміка урожайності сільськогосподарських культур КСП «Родниківка» показана на рис. 2.1.

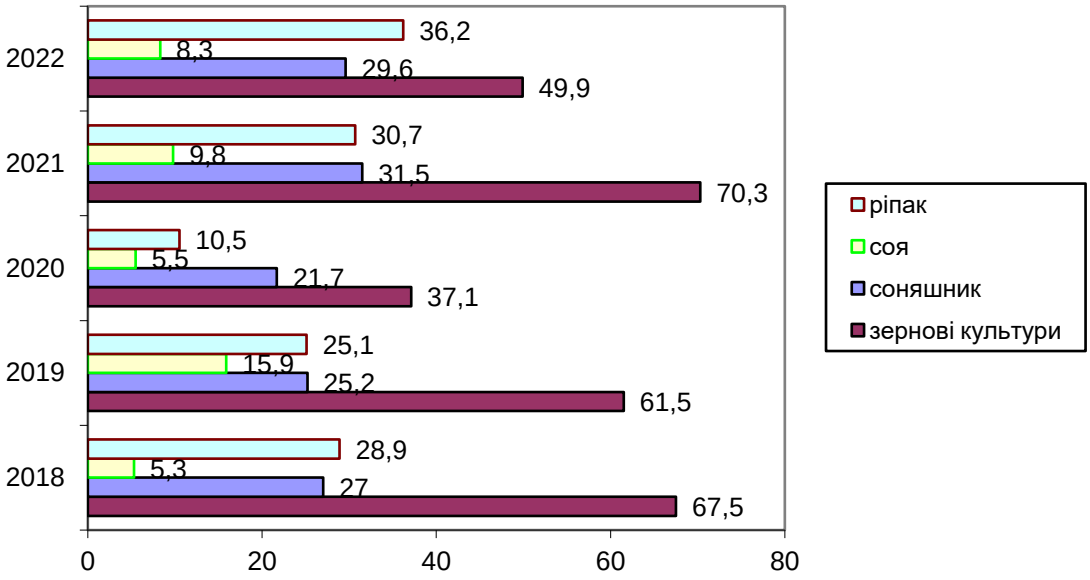

Рис. 2.1. Урожайність основних сільськогосподарських культур у КСП «Родниківка», ц/га

З рисунка 2.1 видно що урожайність зернових культур та ріпаку у КСП «Родниківка» досить різко змінювались за період, що досліджується. Урожайність інших культур була більш стабільною і мала не значні коливання.

Важливим виробничим ресурсом будь - якого підприємства є трудові ресурси. Достатня забезпеченість ними, їх раціональне використання, високий рівень продуктивності праці позитивно впливають на підвищення ефективності функціонування будь - якого підприємства.

Трудові ресурси є важливим ресурсом кожного підприємства, від якості та ефективності використання якого багато в чому залежать результати діяльності підприємства та його конкурентоздатність. Трудові ресурси надають руху матеріально-речовинним елементам виробництва [9].

Трудові ресурси підприємств - це сукупність працівників різних професійно - кваліфікаційних рівнів, які входять до облікового складу підприємства і виконують відповідні роботи. До облікової кількості штатних працівників входять також усі наймані працівники, які уклали письмово трудовий договір і виконували постійну, тимчасову або сезонну роботу один день і більше [13, с. 123]. Динаміка наявності трудових ресурсів підприємства та їх продуктивність праці наведені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка та ефективність використання трудових ресурсів у КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	80	80	80	100	100	125,0
в тому числі: - рослинництві	55	55	55	74	74	134,5
- тваринництві	25	25	25	26	26	104,0
Валова продукція у постійних цінах 2010 р, тис. грн.:	10043	10596	8761	11374	12478	124,2
- рослинництво	8254	9117	7502	9739	10606	128,5
- тваринництво	1789	1479	1259	1635	1872	104,6
Виробництво валової продукції на одного працівника, тис. грн.	125,5	132,5	109,5	113,7	124,8	99,4
- рослинництві	150,1	165,8	136,4	131,6	143,3	95,5
- тваринництві	71,6	59,2	50,4	62,9	72,0	100,6

З даних таблиці 2.3 видно, що у КСП «Родниківка» середньооблікова чисельність працівників у 2022 році зросла на 20 осіб, або 25,0 % порівняно з 2018 роком. У галузі рослинництва ріст становить 34,5 %, а галузі тваринництва - на 4,0 %.

Виробництво валової продукції у розрахунку на одного працівника у КСП «Родниківка» у 2022 році в цілому по підприємству зменшилась на 700 грн, або на 0,6 % порівняно з 2018 роком. Зменшення продуктивності праці відбулось за рахунок галузі рослинництва. Тут зниження становить 6,8 тис. грн, або 4,5 %. Продуктивність праці у галузі тваринництва підвищилась на 0,6 %, або 400 грн у розрахунку на одного працівника галузі.

Зміна продуктивність праці у КСП «Родниківка» за останні п’ять років показана на рис. 2.2.

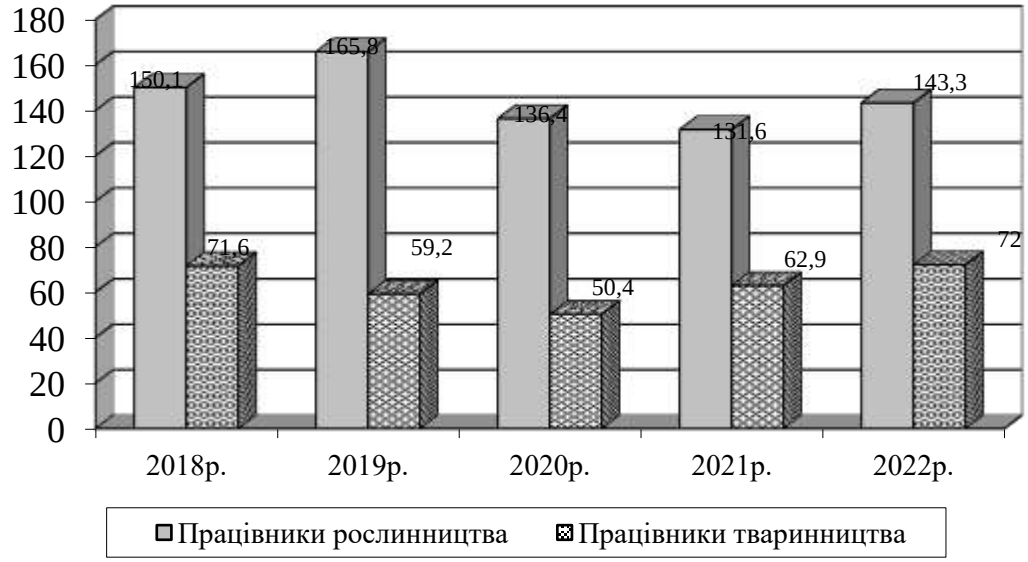

Рис. 2.2. Виробництво валової продукції на одного середньооблікового працівника у КСП «Родниківка», тис. грн

З рисунка 2.2 видно, що найбільше вироблено валової продукції у розрахунку на 1 працівника у галузі рослинництва було у 2019 році і становило 165,8 тис. грн, а у тваринництві – у 2022 році – 72,0 тис. грн.

Діяльність підприємства нерозривно пов’язана з наявністю та використанням основних засобів, які повинні характеризуватися відповідним складом та структурою для здійснення процесу виробництва. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності забезпеченості та використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на отримані зміни.

Забезпечення певних темпів розвитку та підвищення ефективності виробництва можливе за умови інтенсифікації відтворення та кращого використання діючих основних засобів, і виробничих потужностей суб’єктів господарювання. Ці процеси сприяють підтриманню належного технічного рівня кожного підприємства та дозволяють збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої ваги амортизації та витрат на обслуговування виробництва та його управління, підвищувати капіталовіддачу і прибутковість [50].

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними фондами, належать: капіталомісткість, капіталоозброєність, Капіталомісткість є величина зворотна до капіталовіддачі. Цей показник визначається вартістю основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. [5].

Забезпеченість КСП «Родниківка» основними засобами та ефективність їх використання показані в таблиці 2.4.

З даних таблиці 2.4 видно, що у КСП «Родниківка» середньорічна вартість основних засобів у 2022 році порівняно з 2018 роком збільшилась на 110,3 млн. грн, або 53,5 %.

Аналіз показників забезпеченості підприємства основними засобами показав, що вони також збільшились. Показник капіталозабезпеченості підприємства збільшився на 53,5 %, а капіталоозброєності - на 22,8 %.

Таблиця 2.4

Наявність та ефективності використання основних засобів у КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. у %
Середньорічна вартість основних засобів тис. грн.	20628	25476	29395	30347	31662	153,5
Валова продукція в постійних цінах 2010 р, тис. грн.:	10043	10596	8761	11374	12478	124,2
Площа сільськогосподарських угідь, га	1962	1962	1962	1962	1962	100,0
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	80	80	80	100	100	125,0
Капіталозабезпеченість, тис. грн.	1051,38	1298,47	1498,22	1546,74	1613,76	153,5
Капіталоозброєність, тис. грн.	257,85	318,45	293,95	303,47	316,62	122,8
Капіталовіддача, грн.	0,49	0,42	0,30	0,37	0,39	79,6
Капіталоємкість, грн.	2,05	2,40	3,36	2,67	2,54	123,8

Капіталовіддача є одним із основних факторів, які визначають обсяг продукції підприємства. У 2022 році у підприємстві показник капіталовіддачі порівняно з 2018 роком зменшився на 20,7 % і становив 0,39 грн, а у 2018 році – 0,49 грн. Відповідно, показник капіталоємкості у 2022 році зріс на 23,8 % порівняно з базовим роком.

При аналізі господарської діяльності підприємств важлива роль відведена дослідженню структури виробництва та реалізації товарної продукції. Цей показник використовується для визначення виробничого напрямку діяльності підприємств. Спеціалізацію можна встановити шляхом визначення питомої ваги ведучої товарної галузі, яка забезпечує найбільшу виручку від реалізації товарної продукції. В таблиці 2.5 розрахована структура товарної продукції КСП «Родниківка».

Таблиця 2.5

Структура товарної продукції КСП «Родниківка», тис. грн.

Галузі та види продукції	2020 р.	2021 р.	2022 р.	В середньому за три роки	
				тис. грн.	%
Рослинництво, всього	20262	36379	35462	30701	89,8
в т.ч.: зернові	11867	20553	16636	16352	47,8
соняшник	4765	11914	14566	10415	30,5
соя	2554	2810	2666	2677	7,8
ріпак	1011	958	1382	1117	3,3
інша продукція	65	144	212	140	0,4
Тваринництво, всього	2440	3251	4725	3472	10,2
в т.ч.: жива вага ВРХ	218	845	161	408	1,2
жива вага свиней	23	48	242	104	0,3
молоко	2199	2358	4322	2960	8,7
Всього по рослинництву і тваринництву	22702	39630	40187	34173	100,0

З даних таблиці 2.5 видно, що у підприємстві провідне місце займає галузь рослинництва. На її долю у структурі товарної продукції припадає 89,8 %

загальної суми виручки від реалізації сільськогосподарської продукції. На галузь тваринництва відповідно - 10,2 % загальної виручки від сільськогосподарської продукції.

В середині галузі рослинництва провідне місце належить зерновим культурам. В середньому за 2018 - 2022 роки вона займає 47,8 % загальної виручки. На долю соняшника припадає 30,5 % виручки. Соя у загальній структурі виручки підприємства займає 7,8 %, а на ріпак 3,3 %.

У галузі тваринництва найбільше виручки отримано від реалізації молока. У структурі товарної продукції виручка від його реалізації займає 8,7 %. Інші галузі тваринництва у структурі виручки займали 1,5 %.

Проведені розрахунки показали, що виробничий напрямок діяльності КСП «Родниківка» зерно - технічних з розвинутим скотарством.

Оцінка ефективності діяльності будь – якого підприємства має важливе значення у системі діяльності та управлінням підприємством, а отримані результати можуть бути використані для його подальшого розвитку, формування стратегічних і тактичних цілей [6].

Необхідність підвищення рівня ефективності діяльності та удосконалення управління у підприємстві залежить не лише у формуванні нових цілей, завдань та принципів, задоволенні потреб споживачів, але і в оперативному, своєчасному реагуванні керівництва на негативний вплив факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Тому основною метою підвищення ефективності діяльності підприємств – є раціональне використання всіх ресурсів, потенціалу, формування нових концепцій сучасного управління, цифрового маркетингу, інформаційної економіки, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та економічних трансформацій [42].

Основні економічні показники ефективності господарської діяльності КСП «Родниківка» наведені в таблиці 2.6.

З таблиці 2.6 видно, що всі досліджувані роки для КСП «Родниківка» були ефективними. Підприємство було прибутковим. У 2022 році розмір

Таблиця 2.6

Основні економічні показники господарської діяльності КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р., %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	35429	29230	22702	39630	42606	167,0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	16578	19235	12302	19612	26439	152,4
Валовий прибуток, тис. грн.	18851	9995	10400	20018	16167	85,8
Чистий прибуток, тис. грн.	14448	6967	6698	15280	12273	84,9
Валова продукція в постійних цінах 2010 р, тис. грн.:	10043	10596	8761	11374	12478	124,2
Площа сільськогосподарських угідь, га	1962	1962	1962	1962	1962	100,0
Одержано на 100 га сільськогосподарських угідь: - валової продукції, тис. грн.	511,9	540,1	446,8	579,7	636,0	124,2
- валового прибутку, тис. грн.	960,8	509,4	530,1	1020,3	824,0	85,8
- чистого прибутку, тис. грн.	736,4	355,1	341,4	778,8	625,5	84,9
Рівень рентабельності, %	87,2	36,2	54,2	77,9	62,1	-25,1в.п.

одержаного чистого прибутку становив 12,3 млн. грн, що менше показника 2018 року на 15,1.%.

У підприємстві одержано у 2022 році 636 тис. грн валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, що порівняно з 2018 роком збільшилось на 24,2 %. Чистого прибутку отримали менше на 15,1 % за аналогічний період.

Рівень сукупної рентабельності діяльності у 2018 році становив 87,2 % тоді як у 2022 році – 62,1 %. Тобто рівень рентабельності зменшився на 25,1 відсоткових пункти.

КСП «Родниківка» займається виробництвом рослинницької продукції. Тваринництво представлене молочним скотарством, відгодівлею на м'ясо великої рогатої худоби та свиней. Слід відмітити, що галузь тваринництва займає значне місце у формуванні фінансових надходжень від реалізації продукції сільськогосподарських підприємств КСП «Родниківка» (таблиця 2.7).

З даних таблиці 2.7 можна зробити висновок, що галузь тваринництва у підприємстві за останні п'ять років була прибутковою. Найбільше прибутку було отримано у 2022 році – 726 тис. грн, хоча по відношенню до загального прибутку одержаного підприємством це становило 3,7 %, тоді як у 2021 році було 3,9 %.

Виручка від реалізації продукції тваринництва у загальній виручці підприємства займала від 3,5% до 8,9 %. У звітному році було 8,3 %. У загальній сумі виробничих витрат галузь тваринництва займає 17,4 % від усіх витрат підприємства. У звітному році цей показник був найнижчим. У попередні роки він становив від 26,1 % до 17,7 %.

Тваринництво - галузь сільського господарства, яка характеризується більшою, ніж рослинництво, ритмічністю виробництва і меншою залежністю від природно-кліматичних умов. Основним показником її діяльності є обсяг виробленої валової продукції. У таблиці 2.8 показано скільки різних видів продукції тваринництва було вироблено у КСП «Родниківка» за п'ять останніх років.

Таблиця 2.7

Місце галузі тваринництва в економіці КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.			2019 р.			2020 р.			2021 р.			2022 р.		
	Всього по підприємству	в т.ч. тваринництво		Всього по підприємству	в т.ч. тваринництво		Всього по підприємству	в т.ч. тваринництво		Всього по підприємству	в т.ч. тваринництво		Всього по підприємству	в т.ч. тваринництво	
		всього	%		всього	%		всього	%		всього	%		всього	%
Виручка від реалізації, тис. грн	35429	1240	3,5	29230	1900	6,5	22702	2020	8,9	39630	3210	8,1	56823	4725	8,3
Виробничі витрати, тис. грн.	23515	5852	24,9	23347	5659	24,2	19294	5046	26,1	19612	3479	17,7	29038	5064	17,4
Прибуток, тис. грн.	14448	355	2,5	6967	125	1,8	6698	80	1,2	15280	595	3,9	12273	726	3,7

Таблиця 2.8

Виробництво валової продукції тваринництва в КСП «Родниківка», ц

Види продукції	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Велика рогата худоба у живій вазі	103	302	232	148	157	152,4
Свині у живій вазі	25	102	61	33	30	120,0
Молоко	3758	3696	3665	4159	4842	128,8

Як видно з даних таблиці 2.8. у КСП «Родниківка» виробництво продукції тваринництва у 2022 році збільшилось по всіх видах продукції. Жива вага великої рогатої худоби збільшилась на 52,4 %, але порівняно з 2018 роком скоротилось майже у 2 рази. По вирощувані свиней також спостерігається збільшення – 20,0 %. Надій молока у 2022 році становив 4842 ц, що на 28,8 % більше ніж у 2018 році. Цей показник був найвищим за період дослідження.

Аналіз динаміки поголів'я тварин та виробництва валової продукції тваринництва у КСП «Родниківка» наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників виробництва валової продукції тваринництва в КСП «Родниківка»

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2018 р.
Середньорічне поголів'я ВРХ, гол.	285	324	395	350	378	132,6
Середньодобовий приріст, г	99	255	161	116	114	115,2
Валове виробництво приросту живої маси ВРХ, ц	103	302	232	148	157	152,4
Середньорічне поголів'я свиней, гол.	120	205	128	123	106	88,3
Середньодобовий приріст, г	57	136	131	74	77	135,1

Валове виробництво приросту живої маси свиней, ц	25	102	61	33	30	120,0
Середньорічне поголів'я корів, гол.	140	137	135	133	133	95,0
Надій молока на фуражну корову, ц	2684	2698	2715	3127	3641	135,7
Валове виробництво молока, ц	3758	3696	3665	4159	4842	128,8

З даних таблиці 2.9 видно, що у 2022 році у КСП «Родниківка» продуктивність сільськогосподарських тварин була вищою ніж у 2018 році. Продуктивність великої рогатої худоби у звітному році становила 114 г за добу. Порівняно з 2018 роком вона зросла на 15 грам, або 15,2 %. Середньодобові прирости свиней зросли на 20 грам, або на 35,1 %. Така продуктивність тварин досить низька. Продуктивність корів зросла у 2022 році на 35,7 %. Надій на одну корову у звітному році становив 3641 кг за рік і це найвищий показник за останні п'ять років.

Отже, керівництву КСП «Родниківка» потрібно більше уваги звернути на розвиток галузі тваринництва.

2.2. Облікова політика підприємства щодо обліку витрат і виходу продукції тваринництва

Бухгалтерський облік є ланкою, яка поєднує між господарську діяльність і людей, що приймають відповідні рішення. По-перше, він вимірює господарську діяльність використовуючи для цього реєстрацію її даних для подальшого їх використання. По-друге, облік обробляє дані і подає інформацію таким чином, щоб вона була корисною. По-третє, бухгалтерський облік при допомогою звітів передає інформацію тим, хто використовує її для прийняття управлінських рішень. Отже, дані про господарську діяльність можна вважати входом у систему бухгалтерського обліку, а корисність інформації для осіб, що приймають на її базі рішення, - виходом з неї.

Взагалі облікова система спрямована на правильний вимір кінцевого результату діяльності підприємства, забезпечує контроль за використанням ресурсів на рівні підприємства, центрів відповідальності, для забезпечення інтересів підприємства і держави [28].

Організація облікової системи конкретного підприємства – це цілеспрямоване вдосконалення механізму, структури та процесів бухгалтерського обліку у ньому.

У КСП «Родниківка» бухгалтерський облік ведеться безперервно з моменту його реєстрації. Питаннями його організації у підприємстві займається керівник підприємства, який дотримується вимог чинного законодавства та власних установчих документів.

Процес організації бухгалтерського передбачає створення, постійне впорядкування та вдосконалення системи обліку у підприємстві, що вона задовольняла потреби управління. Всі моменти організації бухгалтерського обліку КСП «Родниківка» акумульовані в обліковій політиці.

Облікова політика підприємства представляє собою сукупність методів, форм, техніки ведення та організації бухгалтерського обліку, які базуються на встановлених нормах і особливостях діяльності підприємства. У КСП «Родниківка» при формуванні облікової політики керувались наступними міркуваннями: обачність; перевага сутності над формою; послідовність. Облікова політика формується при створенні підприємства на весь період його існування. У процесі господарської діяльності до неї можуть вносити зміни та все ж вона встановлювалася не на один рік. Розроблена та затверджена облікова політика підприємства оформляється Наказом про облікову (додаток А).

У КСП «Родниківка» формуванняя облікової політики займався головний бухгалтер, а затверджував керівник підприємства.

Особливе значення в обліковій політиці КСП «Родниківка» надається питанням її методики:

- оцінки активів і зобов’язань;

- методів нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів;

- оцінки придбаних виробничих запасів і відпущених у виробництво;

- визнання та оцінки доходів та витрат;

- обліку оплати праці;

- варіантів обліку витрат тощо.

Облікова політика підприємства оформлюється системою внутрішньої документації за різними ділянками облікової роботи. Її зміст частково розкривається в установчих документах підприємства, які закладають основи побудови всієї господарської і управлінської системи підприємства (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Документальне оформлення облікової політики КСП «Родниківка»

Група документів	Склад і характеристика
Внутрішні організаційно-розпорядчі документи	Внутрішні правила, інструкції, положення, регламенти, рішення власників тощо. Вибір конкретного типу документа залежить від внутрішнього типу розпорядку підприємства та характеру питання облікової політики
Проектні матеріали з організації бухгалтерського обліку	Графік документообігу, робочі проекти автоматизованого ведення обліку, посадові інструкції
Установчі документи (статут, установчий договір)	Закладають основи побудови всієї господарської і управлінської системи підприємства. Поряд з визначенням предмету діяльності суб'єкта господарювання, його статусу, порядку функціонування, установчі документи відображають ряд питань бухгалтерського обліку (тривалість облікового періоду, порядок розгляду та затвердження річної бухгалтерської звітності, порядок проведення аудиту звітності тощо)

До Наказу про облікову політику в КСП «Родниківка» додають три додатки:

1) перелік осіб, які можуть отримувати та видавати товарно - матеріальні цінності;

2) перелік осіб, які наділяються правом надавати дозвіл на проведення різних господарських операцій;

3) графік документообороту.

В обліковій політиці КСП «Родниківка» вказано, що облік у підприємстві ведеться за журнально-ордерною формою з використанням елементів автоматизованої програми M.E.Doc, яка використовується, в основному, для передачі відповідної інформації податковим органам. Основними регістрами тут, звичайно, є журнали-ордера до яких відкривають відомості, ведуть реєстри та вкладають виробничі звіти, а також Головна книга. Основну функцію у забезпеченні облікового процесу підприємства виконують журнали-ордера, в яких записи здійснюють за кредитом відповідних рахунків. У відомостях здійснюють записи по дебету відповідного рахунку у кореспонденції з декількома кредитовими рахунками. Для ведення аналітичного обліку витрат і виходу відповідного продукту використовуються виробничі звіти.

Схема журнально-ордерної форми КСП «Родниківка» наведена на рис. 2.3.

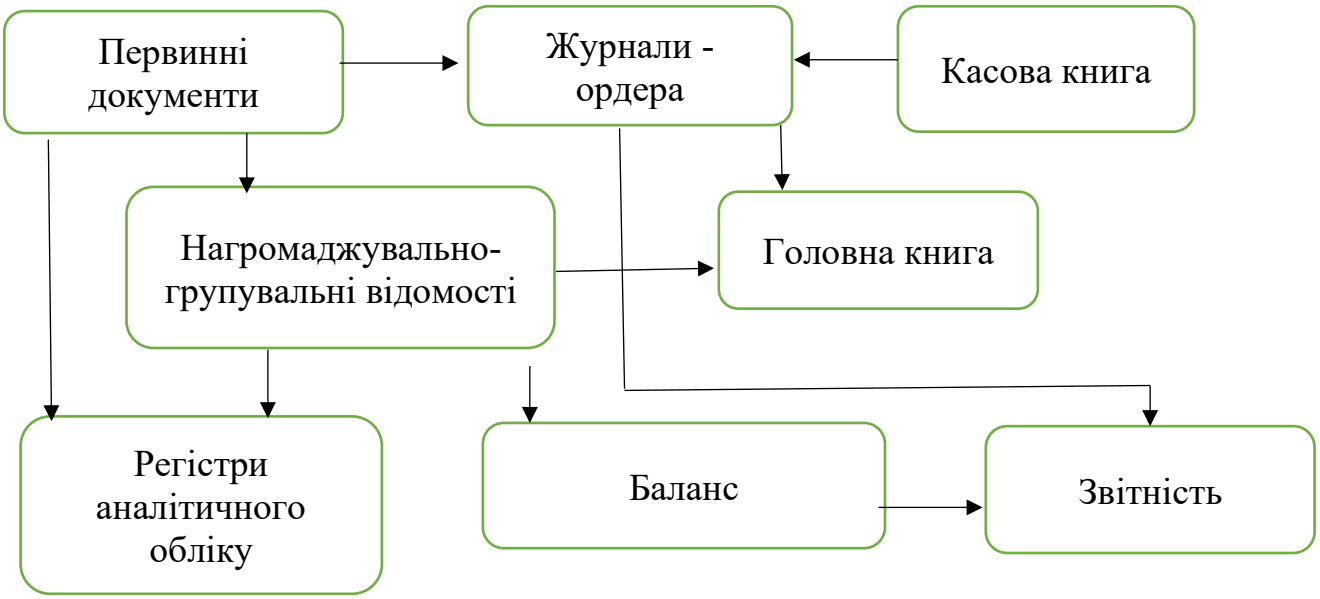

Рис. 2.3. Схема журнально-ордерної форми обліку КСП «Родниківка»

В Журналах-ордерах відображаються операції, що взаємопов’язані між собою та однорідні за економічним змістом, тому деякі журнали використовують для записів операції за декількома синтетичними рахунками. Для цього в регістрах відводяться окремі розділи. Побудовані журнали-ордера за шаховим принципом, що дозволяє, не порушуючи подвійного запису, значно скоротити в них кількість записів, тому що кожна зафіксована цифра одночасно відноситься до дебету і кредиту кореспондуючих рахунків.

Записи у журналах-ордерах і відкритих до них відомостях здійснюються у хронологічному порядку на підставі даних первинних документів. Якщо їх багато використовують накопичувальні (допоміжні) відомості, підсумки яких в кінці місяця переносяться у журнали-ордера, а з них уже у Головну книгу, яка побудована за дебетовою ознакою.

Бухгалтерський облік у КСП «Родниківка» здійснюється централізовано. Весь обліковий апарат зосереджений у центральній бухгалтерії роботу якого очолює головний бухгалтер, який підпорядкований безпосередньо керівнику підприємства. Головний бухгалтер підбирає штат облікових працівників і погоджує з кожним із них його функціональні обов’язки.

Особовий склад бухгалтерії КСП «Родниківка» налічує 4 особи між якими розподілені ділянки облікової роботи відповідно до їх здібностей і кваліфікації. Обов’язки кожного із них регламентуються посадовими інструкціями (Додаток Б).

Всі первинні документи складаються у виробничих підрозділах підприємства, або надходять зі сторони. Для вчасної їх обробки і відображення в облікових регістрах вони повинні надійти у бухгалтерію підприємства у відповідні строки. Рух первинних документів з моменту складання до моменту його обробки у бухгалтерії підприємства вказано у графік документообороту (додаток В).

У КСП «Родниківка» у графіку документообороту вказуються терміни надходження первинних та зведених документів зі структурних підрозділів у

бухгалтерію підприємства для обробки, періодичність їх складання, відповідальних за складання, перевірку і обробку осіб, а потім, по завершенню встановленого терміну передачі в архів.

Схематично порядок приймання первинних документів у КСП «Родниківка» відображено на рис. 2.4.

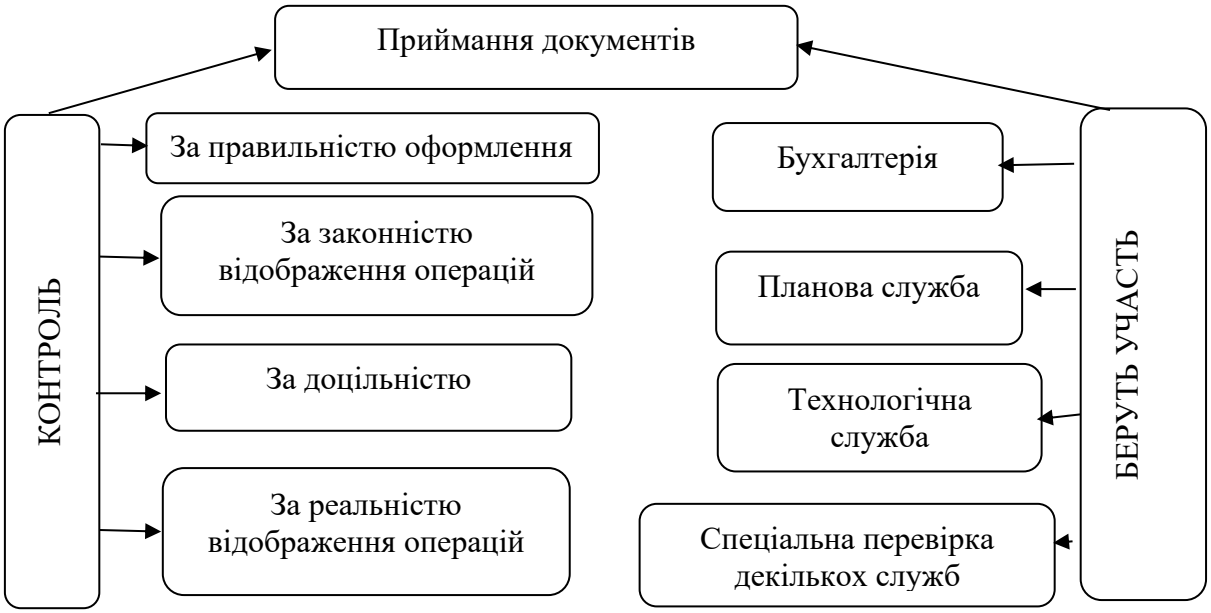
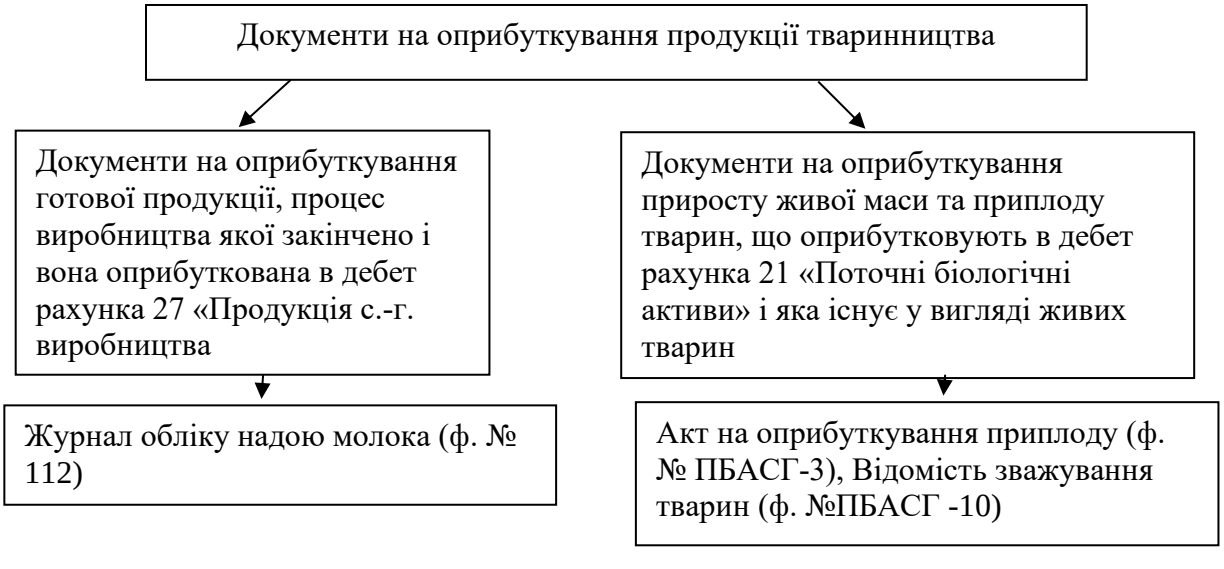

Рис. 2.4. Порядок приймання первинних документів у бухгалтерії КСП «Родниківка»

Заключним етапом документообороту є формування справ для організації зберігання їх в архіві. Отже, організація облікової політики в КСП «Родниківка» забезпечує достовірність показників фінансової, статистичної, податкової та внутрішньої звітності підприємства.

Для оприбуткування продукції тваринництва у КСП «Родниківка» використовують ряд первинних документів, які на рис.2.5.

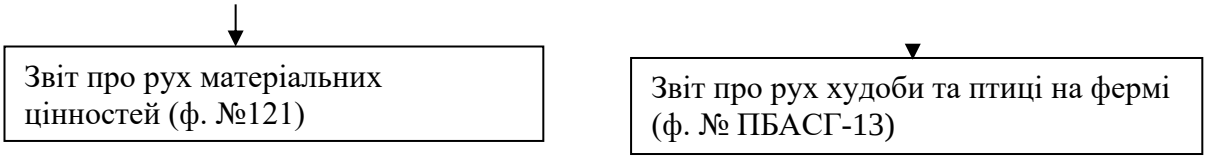

Рис. 2.5. Документи на оприбуткування продукції тваринництва

Для обліку витрат на виробництво продукції тваринництва підприємства використовують багато різноманітних первинних документів. Їх можна поєднати у п’ять груп з обліку: витрат праці, предметів праці, засобів праці, виконаних робіт і послуг, виходу продукції. До них відносять: Табель обліку використання робочого часу (форма № ПСГ-1) та Розрахунок нарахувати заробітної плати працівникам тваринництва (форма № 69); Відомості витрати кормів (форма № ВЗСГ-9); Лімітно-забірні карти на одержання матеріальних цінностей (форма № ВЗСГ - 1) та Накладні внутрішньогосподарського призначеним (форма № ВЗСГ - 8); Відомості нарахування амортизаційних відрахувань (форма № ОЗСГ - 6); Дорожні листи трактора (форма № 68) та Подорожні листи вантажного автомобіля (форма № 2 ТН) та інші.

Синтетичний облік витрат і виходу продукції тваринництва в КСП «Родниківка» ведеться на субрахунку 232 «Тваринництво». На дебеті рахунка відображують понесені фактичні витрати на виробництво продукції тваринництва, а на кредиті - вихід продукції за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Аналітичний облік ведеться у розрізі статево – вікових груп та видів тварин.

В КСП «Родниківка» облік виробничих витрат ведуть за наступними статтями (суми вказані за 2022 рік).

На статті «Витрати на оплату праці» у підприємстві відображають основну та додаткову оплату праці робітників, безпосередньо зайнятих на виробництві продукції тваринництва.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 1565 тис грн

Кредит рахунка 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» 1565 тис грн

На статті «Відрахування на соціальні заходи» обліковують нарахування єдиного соціального внеску в установленому розмірі від суми нарахованої оплати праці працівників тваринництва.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 344 тис. грн

Кредит рахунка 65 «Розрахунки за страхуванням» 344 тис.грн

На статті «Засоби захисту тварин» обліковують вартість використаних біопрепаратів, медикаментів та дезінфікуючих засобів, придбаних за рахунок коштів підприємства, а також витрати, пов'язані з їх використанням у тваринництві.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 300 тис. грн

Кредит рахунка 208 «Матеріали с.-г. призначення» 300 тис. грн

На статті «Корми» відображають витрати на корми власного виробництва і куповані, використані на годівлю тварин. На цю статтю не включають витрати на доставку кормів з місць їх попереднього до місць постійного зберігання та витрати на приготування кормів до згодовування. Корми власного виробництва списують проводкою:

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 1913 тис. грн

Кредит рахунка 27 «Продукція с.-г. виробництва» 1913 тис. грн

Куповані корми списують на виробництво проводкою:

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 128 тис. грн

Кредит рахунка 208 «Матеріали с.-г. призначення» 128 тис. грн

На статті «Роботи і послуги» підприємства відображають вартість робіт і послуг, наданих допоміжними виробництвами для виробничих потреб працівників тваринництва. Також тут обліковують вартість використаної електроенергії.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 330 тис. грн

Кредит рахунка 234 «Допоміжні виробництва» 210 тис.грн

Кредит рахунка 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» 120 тис.грн

На статті «Витрати на утримання основних засобів» в підприємствах записують нараховані амортизаційні відрахування по основних засобах галузі тваринництва.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 355 тис. грн

Кредит рахунка 131 «Знос основних засобів» 355 тис. грн

Також тут відображають вартість палива та запчастин, використаних для забезпечення роботи машин і устаткування у тваринництві, а також витрати на будівельні матеріали, використані на ремонт будівель та споруд галузі.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 603 тис. грн

Кредит рахунка 203 «Паливо» 243 тис. грн

Кредит рахунка 205 «Будівельні матеріали» 120 тис. грн

Кредит рахунка 207 «Запасні частини» 140 тис. грн

На статтю «Інші витрати» підприємства відносять страхові платежі по майновому страхуванню, малоцінні швидкозношувані предмети, використані на потреби галузі:

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 211 тис. грн

Кредит рахунка 655 «Розрахунки за страхуванням майна» 185 тис. грн

Кредит рахунка 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 26 тис.грн

На статті «Витрати на організацію виробництва й управління» у підприємстві відображують частку загальновиробничих витрат тваринництва, віднесених на відповідний вид або групу тварин у порядку їх розподілу.

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 211 ти. грн

Кредит рахунка 912 «Загальновиробничі витрати тваринництва» 211тис. грн

По кредиту субрахунку 232 «Тваринництво» відображується вихід продукції тваринництва в кореспонденції з

Дебетом рахунка 21 «Поточні біологічні активи» - на вартість оприбуткованого приплоду і приросту;

Дебетом рахунка 231 «Рослинництво» - на вартість внесеного в ґрунт гною як добриво;

Дебетом рахунка 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» - на вартість оприбуткованої продукції тваринництва.

Продукція тваринництва та додаткові біологічні активи при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Якщо визнано дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції і додаткових біологічних активів роблять бухгалтерський запис:

Дебет рахунка 232 «Тваринництво» 1383 тис. грн

Кредит рахунка 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» 1383 тис. грн.

По закінченню року субрахунок 232 «Тваринництво» закривається і кінцевого сальдо немає.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ І ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Організаційно - технологічні особливості виробництва продукції тваринництва мають вагомий вплив на планування, облік та контроль витрат, як основи для прийняття ефективних управлінських рішень в підприємствах. Основними методичними проблемами обліку витрат є обґрунтування об'єктів обліку витрат та калькулювання, метод обліку витрат, порядок обліку та розподілу накладних витрат. Всі ці моменти обліку і контролю витрат на виробництві продукції тваринництва в КСП «Родниківка» потребують удосконалення.

На сьогодні день важливим для КСП «Родниківка» є обґрунтування та вирішення таких проблем, як підвищення продуктивності худоби, збільшення обсягів виробництва продукції галузі. Досягти цього можна шляхом зміцнення кормової бази та раціонального використання кормів у підприємстві, підвищення рівня оплати праці та запровадження системи матеріального стимулювання працівників тваринницьких підрозділів. Також важливим є посилення контролю за всіма виробничими процесами шляхом розробки бюджетів витрат і доходів у розрізі окремих центрів відповідальності.

Реалізувати на практиці дані заходи можна шляхом створення ефективної системи управління витратами в окремих галузях тваринництва, яка буде складатись із сукупності елементів, які виконують функції нормування, бюджетування, обліку, аналізу та контроль, прийняття рішень, мотивація (рис. 3.1).

Запроваджена система інформаційного забезпечення управління витратами КСП «Родниківка» повинна створити відповідні умови для зберігання майна і забезпечувати користувачів інформацією підприємства при прийнятті ними ефективних управлінських рішень. Така систем повинна складатись з двох підсистем:

Рис. 3.1. Управління витратами на виробництво продукції тваринництва

1) зовнішня або фінансова. Вона забезпечує облік майна, виявляє результати господарської діяльності, при ній складаються усі необхідні звіти;

2) внутрішня або управлінська. Дана система забезпечує вирішення управлінських завдань на базі оперативної і достовірної інформації про витрати та результати роботи галузі тваринництва та підприємства в цілому.

Інформаційне забезпечення контролю за витратами на виробництві продукції тваринництва включає не лише інформацію, але і продукт діяльності кожного виробничого підрозділу. У зв'язку з цим, уточняється сукупність інформаційних потоків про виробничі витрати галузі тваринництва з врахуванням потреб користувачів всіх рівнів управління, які забезпечують зв'язок між користувачами такої інформації та джерелами її отримання. Досягти цього можливо за умови впровадження у підприємстві управлінського обліку

Запровадження у КСП «Родниківка» для обліку виробництва управлінського обліку вимагає вирішення основних завдань, що ставляться до нього:

1) вести облік та здійснювати аналіз витрат у розрізі центрів відповідальності;

2) використовувати бюджетування витрат на виробництво продукції;

3) калькулювати собівартість продукції та постійно проводити контроль за виконанням розрахованих бюджетів витрат;

4) здійснювати облік та провидити аналіз результатів діяльності за визначеними центрами відповідальності;

5) оперативно і вчасно формувати всю інформації, яка потрібна для прийняття управлінських рішень та постійно здійснювати контроль за їх виконанням.

Слід відмітити, що економічно обґрунтована класифікація виробничих витрат на виробництві на лише продукції тваринництва, але і у інших галузях виробництва КСП «Родниківка» є основою організації обліку його виробничої діяльності.

У загальній сумі витрат на виробництві продукції тваринництві, поряд з прямими витратами, особливе місце займають загальновиробничі витрати. Дослідження показали, що для розподілу загальновиробничих витрат тваринництва можуть бути використовуватись різні бази, які найбільше підходять підприємству. Зокрема, оплата праці виробничих працівників;

обсяг діяльності; коефіцієнти; прямі витрати (без вартості кормів). База розподілу загальновиробничих витрат підприємством обирається самостійно. У КСП «Родниківка» це загальна сума витрат на виробництво продукції тваринництва за мінусом вартості кормів. Пропонуємо розподіл загальновиробничих витрат галузі тваринництва здійснювати пропорційно до змінних витрат на оплату праці і кормів. Така база розподілу дозволить більш обґрунтовано визначати рівень собівартості продукції тваринництва та ціну її реалізації.

Одним з важливих напрямків удосконалення обліку витрат на виробництво продукції тваринництва є встановлення науково обґрунтованої номенклатури статей витрат. Таке групування статей витрат яке є у КСП «Родниківка» сьогодні має суттєвим недолік – вони значно укрупнені, що унеможливлює провести якісно аналіз виробничих витрат виробництва. А для потреб управлінського обліку таке групування зменшує її корисність для прийняття відповідних рішень.

Вважаємо за доцільне здійснювати облік витрат на виробництво продукції тваринництва у розрізі окремих об’єктів за наступною номенклатурою статей: оплата праці з відрахуваннями на соціальні заходи; корми; підстилка; засоби захисту тварин; послуги допоміжних виробництв (за видами виробництв); амортизація основних засобів; витрати на обслуговування машин і обладнання; загальновиробничі витрати; втрати від падежу худоби (фактичні); інші витрати [30].

На сьогоднішній особливої уваги в галузі тваринництва набуває питання обліку падежу тварин. В КСП «Родниківка» облік втрат від падежу тварин оформляють такою бухгалтерською проводкою

Дебет рахунка 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»

Кредит рахунка 21 «Поточні біологічні активи».

Пропонуємо використовувати для відображення падежу сільськогосподарських тварин субрахунок 241 «Втрати від падежу тварин», оскільки падіж тварин в результаті хвороби, або інших природніх причин є

браком виробництва. На дебеті рахунку 241 «Втрати від падежу тварин» слід відображати втрати від падежу, а по кредиту – суми відшкодування відповідальною особою, суми, які надійшли від органів страхування; вартість продукції, отриманої від вимушеного забою тварин - шкіра та м'ясо. Витрати, які залишились слід включати у собівартість продукції. Такі дії дозволять підприємству вирішити питання, які часто виникають при відображенні падежу сільськогосподарських тварин:

а) забезпечення контролю за визначенням втрат від падежу сільськогосподарських тварин;

б) формування реальної собівартості продукції тваринництва;

в) обґрунтування розміру відшкодування втрат внаслідок падежу сільськогосподарських тварин.

Облік витрат і виходу продукції тваринництва досить тісно співпрацює з контролем. Основною метою організації контролю за витратами є забезпечення планової, організаційної, стимулюючої та ефективної діяльності всієї системи управління, єдності розробки та прийняття управлінських рішень, попередження виникнення негативних відхилень, виявлення невикористаних резервів і можливостей [30].

Контроль повинен не лише виявляти певні недоліки в обліку, він повинен попереджувати їх виникнення. Тобто, при допомозі контролю слід своєчасно оцінювати якість прийнятих керівниками різних рівнів управління управлінських рішень ще до того, як виникнуть витрати.

Основними завданнями контролю витрат на виробництві продукції тваринництва є:

1) зниження кількості витрачених кормів у розрахунку на 1 голову шляхом підвищення поживності кормів та згодовування їх тваринам згідно раціонів, які розроблені з врахуванням науково обґрунтованих норм;

2) зниження трудомісткості тваринницької продукції шляхом механізації усіх виробничих процесів на фермі;

3) виявлення причин та здійснення суворого контролю за понесеними втратами внаслідок одержаного падежу сільськогосподарських тварин;

4) застосування методів матеріального стимулювання працівників галузі тваринництва;

5) розробка бюджетів для кожного центру відповідальності та контроль за їх виконанням;

6) виявлення відхилень фактичних показників від планових (бюджетних) та встановлення причин відхилень та винних осіб;

7) прийняття рішень щодо усунення виявлених недоліків та попередження їх виникнення у майбутньому.

До калькулювання витрат на виробництво продукції тваринництва при складанні зовнішньої та внутрішньої звітності підприємства можуть застосовувати різні підходи.

Згідно Методичних рекомендації з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств до фактичної собівартості продукції тваринництва включаються загальновиробничі витрати. Загальна сума цих витрат визначається лише після завершення календарного року [23]. Загальновиробничі витрати накопичуються протягом року, але розподіл на рахунки основного виробництва їх здійснюється по його завершенню. Пропонуємо у КСП «Родниківка» для потреб управлінського обліку застосовувати проміжну (розрахунково - фактичну) собівартість, яка буде формуватися на основі фактичних прямих витрат і виходу продукції за місяць та розрахункової величини загальновиробничих витрат у поточному місяці (рис. 3. 2).

Пропонуємо щомісяця суму загальновиробничих витрат відносити до собівартості певного виду продукції тваринництва розрахунковим шляхом. Протягом року щомісячно розрахункові загальновиробничі витрати визначаються як добуток їх питомої ваги у загальній сумі виробничих витрат минулого року (за місяцями і видами продукції) та фактичної суми прямих

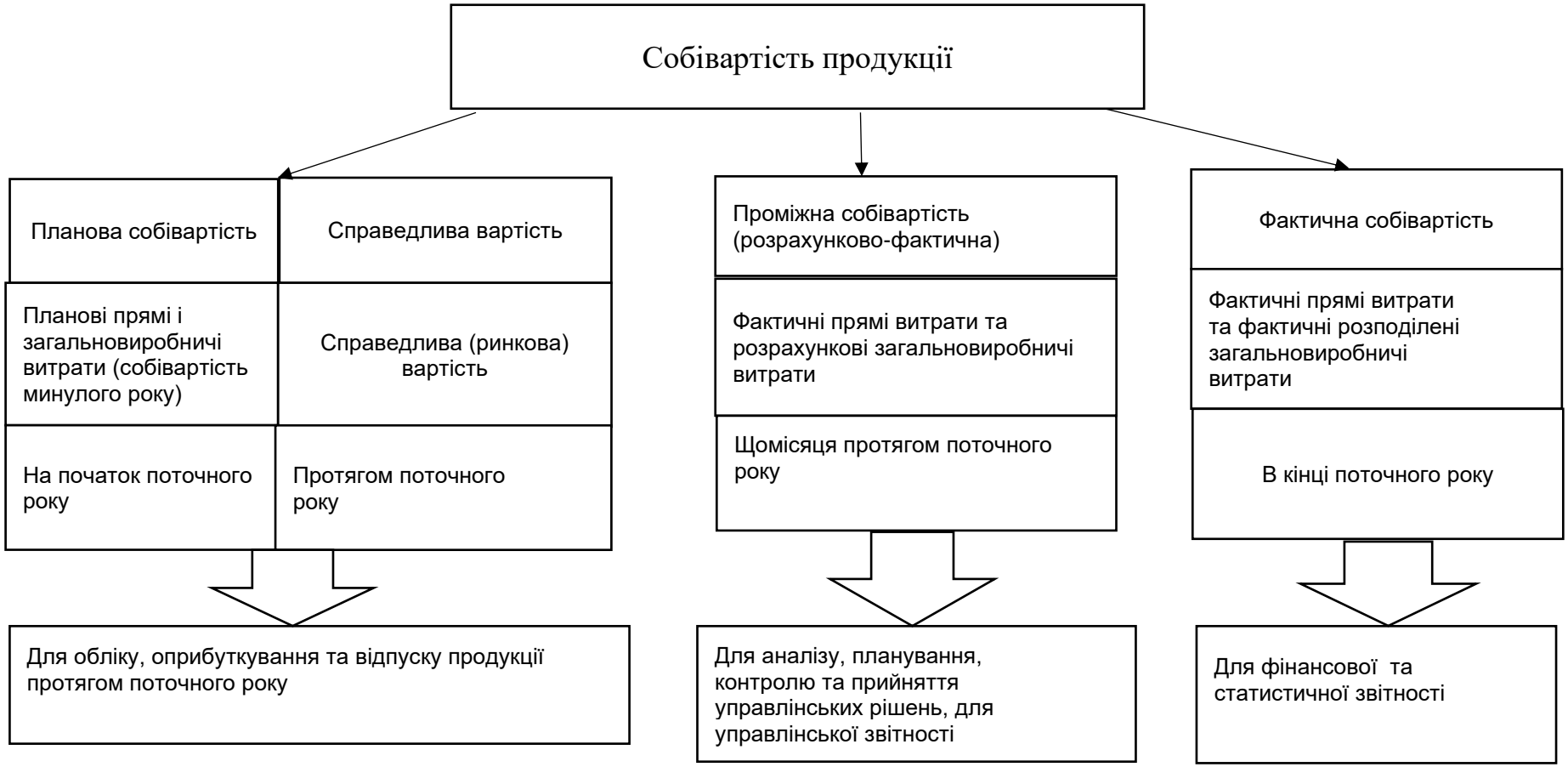

Рис. 3.2. Формування собівартості продукції тваринництва КСП «Родниківка» для прийняття управлінських рішень

витрат за місяць поточного року. Якщо використовувати такий метод розподілу загальновиробничих витрат то практично 90 % проміжної собівартості продукції тваринництва відповідатиме фактичній собівартості в кінці року. Інформацію про суму прямих витрат за місяць у розрізі окремих видів продукції можна отримати з даних відповідних регістрів аналітичного обліку.

Шляхи зниження собівартості продукції тваринництва для КСП «Родниківка» представлені на рис. 3.3.

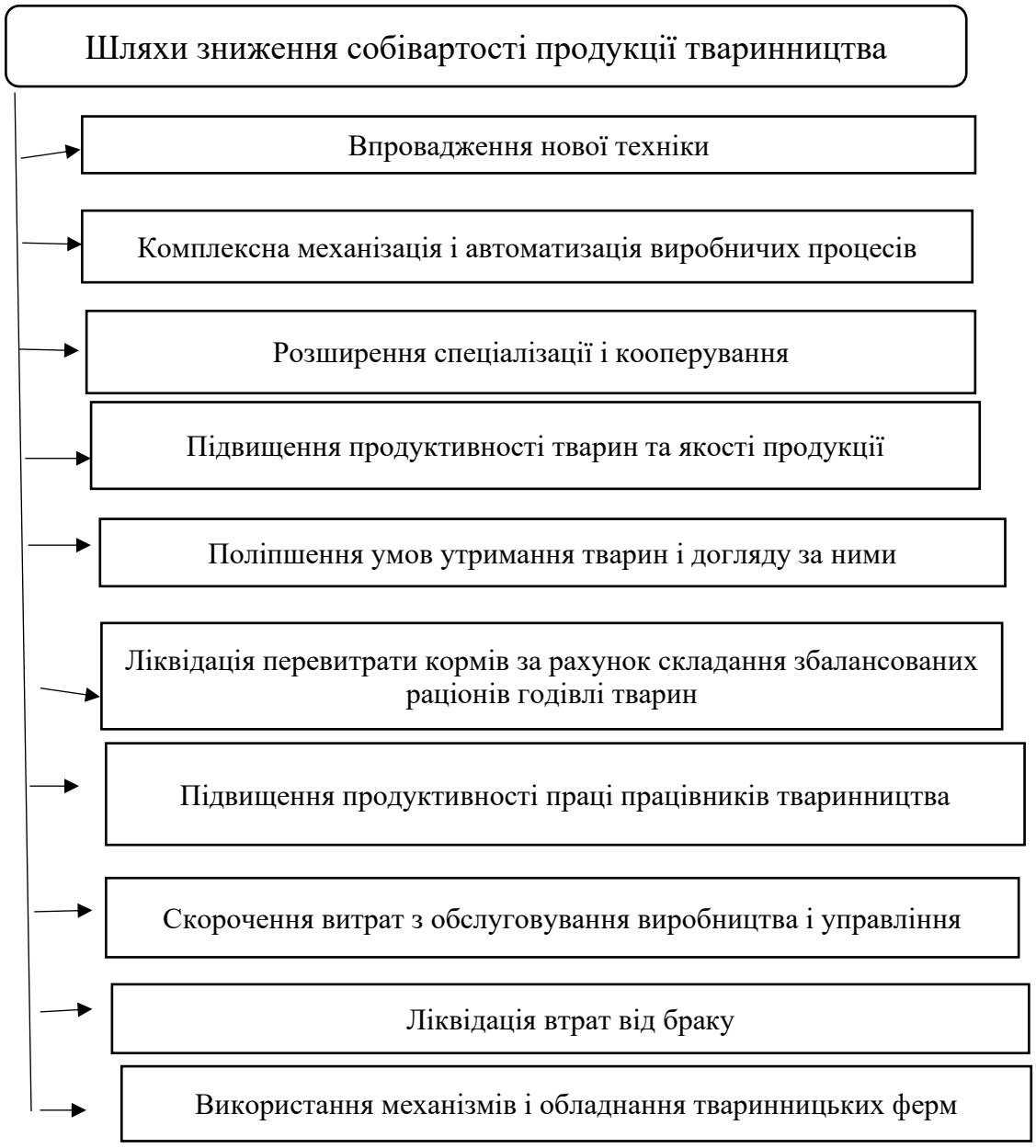

Рис. 3.3. Напрямки зниження собівартості продукції тваринництва в КСП «Родниківка»

Собівартість продукції тваринництва має значний вплив на ефективність галузі. Тому, зниження собівартості продукції є однією з основних умов підвищення економічної ефективності сільського господарства. Якщо перед підприємством стоїть проблема зниження витрат виробництва, то розробляється загальна програма щодо зниження витрат. У цій програмі повинні бути враховані всі фактори, що впливають на зниження витрат виробництва [27].

Вважаємо, що запропоновані рекомендації стосовно оптимізації обліку витрат виробництва продукції тваринництва дадуть змогу покращити якість обліку у КСП «Родниківка».

ВИСНОВКИ

Одним з найбільш важливих процесів у діяльності підприємства є виробництво, і головною особливістю цього процесу є те, що він передбачає формування виробничих витрат, які є основою для розрахунку собівартості продукції. Аби забезпечити збільшення прибутку, на підприємстві необхідно раціонально використовувати та знижувати витрати на виробництво продукції тваринництво, тому велику увагу слід приділяти видам витрат, місцю їх виникнення та принципам управління ними.

Дослідження обліку і контролю витрат і виходу продукції тваринництва проводились на базі КСП «Родниківка» Уманського району Черкаської області. За результатами досліджень зроблено наступні висновки та запропоновано способи їх удосконалення.

1. Для ведення господарської діяльності у КСП «Родниківка» є 1962 га сільськогосподарських угідь з яких 1937 га відведено під ріллю. Виконання робіт у підприємстві забезпечують 100 працівників, що на 20 осіб більше ніж у 2018 році. Середньорічна вартість основних засобів становила 31,7 млн. грн у 2022 році, що на 53,5 % більше ніж у 2018 році. Підприємство має зерно - технічних розвинутим скотарством напрямок спеціалізації.

2. У 2022 році виробництво валової продукції у підприємстві збільшилось на 24,2 % порівняно з 2018 роком. Сума прибутку у 2022 році становила 12,3 млн. грн, що на 15,1 %, або на 2,7 млн. грн менше ніж у 2018 році. Рівень рентабельності становив у 2022 році 62,1 %, що менше показника 2018 року на 25,1 відсоткових пункти.

3. Бухгалтерський облік у КСП «Родниківка» ведеться у відповідності з вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», національних стандартів бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових документів. У бухгалтерії підприємства веденням обліку займаються 4 працівники. Облік у ведеться за журнально – ордерною формою з використанням елементів автоматизованої програми M.E.Doc.

4. Проведений аналіз витрат і виходу продукції тваринництва показав, що у КСП «Родниківка» галузь тваринництва займає 8,3 % загальної

виручки підприємства в цілому. У загальній сумі прибутку тваринництво займає 3,7 %. Позитивним для підприємства є те, що галузь за останні п’ять років була прибутковою. Виробництво продукції по всіх напрямках діяльності галузі у 2022 році збільшилось порівняно з 2018 роком. Надій молока збільшився на 28,8 %, продукції свинарства – на 20,0 %, а по великій рогатій худобі – на 52,4 %.

5. З метою удосконалення обліку витрат на виробництво продукції тваринництва пропонуємо деталізувати статті витрат. У підприємстві вони значно укрупнені, що унеможливлює якісно проводити аналіз виробничих витрат. Також для відображення падежу сільськогосподарських тварин слід використовувати субрахунок 241 «Втрати від падежу тварин».

Що стосується загальновиробничих витрат, запропоновано до використання метод щомісячного їх розподілу на об’єкти обліку. Це допоможе більш достовірно відображати інформацію про фінансові результати, та більш докладно дані щодо витрат, які відносяться до виробництва продукції в момент її вирощування та оприбуткування. При використанні такого методу розподілу загальновиробничих витрат за основу можна брати наперед визначені базові ставки розподілу, які можна розрахувати на базі планових прямих та загальновиробничих витрат.

6. Облік витрат і виходу продукції тваринництва повинен тісно співпрацювати з контролем. Для отримання результатів від проведення контролю виробництва продукції тваринництва у підприємстві слід вести управлінський облік. Для потреб управлінського обліку пропонуємо застосовувати проміжну (розрахунково - фактичну) собівартість. Вона буде формуватися на основі фактичних прямих витрат і виходу продукції за місяць та розрахункової величини загальновиробничих витрат у поточному місяці

Запропоновані нами рекомендації дадуть можливість покращити організацію обліку і контролю витрат і виходу продукції тваринництва в КСП «Родниківка».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва А. В., Васильєва В. Г. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Випуск 23, частина 1. С.5 - 9. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/3.pdf (дата звернення 20.10.2023).

2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручн. 2-ге вид., доп. і перероблене. К.: КНЕУ, 2002. 624 с.

3. Білоусько В.С., Бєлєнкова М. І. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. К.: Ліра. К, 2014. 402 с.

4. Васильєва Є. Первинний облік у тваринництві // Баланс Агро: міжн. наук. - виробн. журн. 2012. № 22. С. 22 – 27.

5. Годлевський А. Особливості ефективності використання основних фондів на підприємствах. / електронне наукове видання. http://oldconf.neasmo.org.ua/node/240

6. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства // Ефективна економіка: електрон. наук. фах. вид., 2016. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf. (дата звернення 25.10.2023).

7. Гузар Б.С., Загребельна Н.І., Головко Л.Л., Аніщенко Г.Ю. Облік поточних біологічних активів тваринництва та витрат на їх перетворення // Економіка АПК: міжн. наук. - виробн. журн. 2008. № 9. С. 72 – 77

8. Гуцаленко Л. В., Безух С. Ю. Контрольна функція управлінського обліку витрат виробництва продукції свинарства. / Агросвіт: наук. – практ. журн. 2021. № 23. С.33 - 38. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/23_2021/6.pdf (дата звернення 25.10.2023).

9. Дідченко О. І., Крецул М.М. Економічна оцінка ефективності використання трудових ресурсів. / електрон. наук. вид. 2014. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/evzdia_7_185.pdf (дата звернення 25.10.2023).

10. Зінченко А.В. Управлінський аспект обліку витрат, виходу продукції тваринництва і обчислення її собівартості у ТОВ «Печенізьке» Печенізького району Харківської області/ матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених, студентів, аспірантів, 25 квітня 2018 року. Харків: ХНАУ, 2018. С. 27 - 29 URL: https://stlnau.in.ua/samoosvita/item/2018/hnau180425.pdf (дата звернення 25.10.2023)

11. Зінченко А.В., Посилаєва К.І. Роль економічного аналізу в підвищенні ефективності виробництва продукції тваринництва // матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції, м. Харків, 9-10 листопада 2017 р. Харків. ХНАУ, 2017. С.215 – 217.

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена Наказом від 30.11.1999 р. № 291. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. (дата звернення: 20. 10. 2023)

13. Кіндрацька Г.І., Білик, А.Г., Загородній М.С. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник. Львів : «Магнолія 2006», 2008. 440 с.м

14. Коміренко В. Бухгалтерський облік у тваринництві // Все про бухгалтерський облік: всеукр. проф. бух. газета. 2018. № 96 (642). С. 39 - 44.

15. Концеба С.М. Проблеми обліку поточних біологічних активів тваринництва // Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: зб. наук. праць. Умань: Видавець «Сочінський», 2012. Ч.1. С. 135 - 139.

16. Корабльова К. А., Хамініч С. Ю., Ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві україни: теоретичні підходи.

/Ефективна економіка: елекрон. наук. фах. вид. № 5, 2016. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5419 (дата звернення 25.10.2023)

17. Крочак О.І. Економічний зміст витрат виробництва // Розвиток підприємницької діяльності в контексті інтеграції України в світове господарство та інформації основних напрямів поступу: колект. наук. монограф. /За наук. ред.. к.е.н., доц.. Н.О. Лисенко. Умань Видавець «Сочінський М.М.». 2017. С. 198 – 201.

18. Крочак О.І. Проблеми управління витратами основної діяльності сільськогосподарських підприємств // Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: зб. наук. праць. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2016. Ч. 1. С. 146 - 147.

19. Крочак О.І. Економічний зміст витрат виробництва // Розвиток підприємницької діяльності в контексті інтеграції України в світове господарство та інформації основних напрямів поступу: колект. наук. монограф. /За наук. ред.. к.е.н., доц.. Н.О. Лисенко. Умань Видавець «Сочінський М.М.». 2017. С. 198 – 201.

20. Кубік В. Д., Облікова політика підприємства та її роль в організації обліку: електрон. наук. фахове вид. 2019. URL: http://space.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3619/1/.pdf (дата звернення: 05.10.2022).

21. Лушпіган Н.О. Удосконалення обліку витрат і виходу продукції скотарства // Актуальні питання сучасної економіки: зб. наук. праць. Умань: Видавець «Сочінський». 2011. Ч.4. С. 89.

22. Людвенко Д.В. Вплив фізичної теорії на розвиток бухгалтерського обліку в обліково-інформаційному забезпеченні управління галуззю тваринництва / Інфраструктура ринку: електрон. фах. наук.-практ. журн. Випуск 39. 2020. С. 392 - 397. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/67.pdf (дата звернення 25.10.2023)

23. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств:

наказ від 18.05.2001. № 132. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://www.minagro.gov.ua/page/?6789 (дата звернення: 05. 10. 2023)

24. Методичні рекомендації про застосування форм документів первинного обліку на сільськогосподарських підприємствах: лист Міністерства аграрної політики України від 19.01.2004. № 37-27-12 / 455. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://ua-info.biz/legal/baseae/ua-amelar.htm (дата звернення: 10. 10. 2023).

25. Мовчанюк А. В. Економічна сутність виробничих витрат та їх роль у системі управління діяльністю сільськогосподарських підприємств. / Економіка та суспільство: елект. журн. 2021. № 31. URL: http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/8186/1/642-1-10-20211018.pdf (дата звернення 15.10.2023)

26. Нагорнюк О.П. Формування виробничих витрат в галузі тваринництва в умовах нестійкої цінової кон'юнктури ринку. / Сталий розвиток економіки: наук.-практ. журн. 2014. № 3. С. 201-206.

27. Одношевна О.О., Гордійко К.В. Оптимізація обліку витрат на виробництво продукції тваринництва. / Глобальні та національні проблеми: електр. наук. журнал економіки. 2017. Випуск 19. С. 526 - 529. URL: http://globalnational.in.ua/archive/19-2017/102.pdf (дата звернення 15.10.2023)

28. Пастернак Я.П. Облікова політика підприємств у частині організації бухгалтерського обліку витрат / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 17(3). С. 146-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(3)_39.(дата звернення 20.10.2023).

29. План рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/388-plan-raxunkiv.html (дата звернення: 02.11. 2023).

30. Погосова А.В. Інформаційне забезпечення управління витратами на виробництво продукції скотарства: автореф. дис… канд. ек. наук:08.06.04.Державний агроекологічний ун-т. Київ, 2006. 24 с.

31. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ МФУ від 24.05.1995 р. № 88. База даних Законодавство України / ВР України. URL.: www.ligazakon.net (дата звернення: 20. 10. 2023).

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ від 7 лютого 2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями). База даних Законодавство України / ВР України. URL: http://buhgalter911.com. (дата звернення: 15.10.2021).

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ від 31.12.99р. № 318. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. (дата звернення: 20. 10. 2023)

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. База даних Законодавство України / ВР України. URL. http://proaudit.com.ua/buh/standart/p-s-bo-30-b-olog-chn-aktivi.html. (дата звернення: 10. 11. 2023).

35. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказом від 02.09.2014. № 879. / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text (дата звернення 28.10.2023)

36. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 / ВР України. URL. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 15. 11. 2023)

37. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: наказ від 22. 05. 1996 р. № 145. База даних Законодавство України / ВР України. URL.

http://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakMinstat-145.html (дата звернення: 20. 10. 2023).

38. Правдюк М.В., Правдюк А.Л.. Обліково-нормативне забезпечення управління витратами на біологічні перетворення у тваринництві./ Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: міжн. наук. - виробн. журн. 2018 № 11.С. 86 -101.

39. Правдюк М.В., Правдюк А.Л. Обліково-нормативне забезпечення управління витратами на біологічні перетворення у тваринництві. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 11. С. 109 - 124. URL: http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/xxNMB1mvyraeBKkpZH oe.pdf (дата звернення 15.10.2023)

40. Правдюк Н.Л. Формування облікової політики в управлінні сільськогосподарськими підприємствами // Економіка АПК: міжн. наук. - виробн. журн. 2005. № 8. С. 79 - 85.

41. Роєнко В.В. Удосконалення обліку біологічних активів тваринництва та шляхи їх вирішення // Молода економіка: зб. наук. праць. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. Ч.1. С. 85 - 87.

42. Савицька О. М., Салабай В. О.. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень /Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/57.pdf (дата звернення 15.10.2023)

43. Совенко О.В. Особливості обліку біологічних активів в тваринництві // Молода економіка: зб. наук. праць. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. Ч. 1. С. 91 - 93.

44. Сопко В.В. Бухгалтерський облік //Економіка, фінанси, право: електрон. наук. фахове вид. 2014. № 4. URL: http://fingal.com.Ua/content/view/780/35/1/3/ (дата звернення: 08.10.2023)

45. Сук Л., Сук П. Облік біологічних перетворень у тваринництві // Бухгалтерія в сільському господарстві: міжн. наук. - виробн. журн. 2009. № 12(189). С. 43 - 47.

46. Ткаліч Л.В. Проблеми обліку витрат, виходу продукції тваринництва та калькуляція її собівартості // Економічні та гуманітарні науки: зб. наук. праць. Умань: 2015. Ч.6. С. 61 - 62.

47. Тлучкевич Н.В. Облік витрат та калькулювання собівартості в сільському господарстві: теорія, методика, практика / Економічний форум: наук. журнал. 2011. № 1. С. 11 – 21.

48. Тлучкевич Н.В., Нужна О.А., Писаренко Т.М. Формування собівартості продукції тваринництва для прийняття управлінських рішень. Економічний форум: наук. журнал. 2/2020. С.134-141. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/122/113 (дата звернення 24.102023)

49. Шайко О.Г. Наказ «Про облікову політику підприємства» як основа організації бухгалтерського обліку // Тези наукової конференції УНУС: Умань, 2011. Ч.2. С. 137 - 139.

50. Юрчишена Л. В., Волинець С. М. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві /Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. № 8, 2011. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=668 (дата звернення 28.10.2023)